

Leder

Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk presenterer seg med ordet kritikk i selve navnet. Hvorfor akkurat kritikk? Michael Apple, som nøyte har fulgt utviklingen i USA, gir et svar i sitt essay «Reflections on the Educational Crisis and the Task of the Critical Scholar/Activist», og det er at utdanningssektoren, fra barnehage til høyere utdanning, er blitt en stridssone, og at skolen er i krise. Når utdanning i økende grad bestemmes av tanker om produktivitet og konkurranse om målbare resultater, kommer den i konflikt med utdanningens mer omfattende formål, som er verdiformidling, oppdragelse og dannelse for demokratisk deltakelse. Striden står oftest om enkeltsaker, der politisk og byråkratisk makt møtes med protester nedenfra fordi innvendinger blir oversett, grasrota tilsidesatt, og der statens og kommunenes styringsrett trumfer lærernes faglighet. Apple beskriver det hele som en ideologisk situasjon, der politisk styringsiver slår lag med sterke føringer på forskningen og til dels bastante konklusjoner fra forskerne selv. Vi har interessant nok fått en politisk situasjon, der også den som ikke tar standpunkt rent faktisk tar et standpunkt ved holde seg nøytral og utføre jobben sin uten å kny.

I essayet «Til forsvar for barns spontane lek» går Einar Sundsdal og Maria Øksnes i detaljer, med utgangspunkt i Barnekonvensjonen og det at FN i 2013 gikk ut og advarte om at barns rett til lek er truet innenfor det systemet som nå dominerer politisk. Deres gjengivelse av utdanningsforskere og politikeres uttalelser avdekker en nøytralitetens retorikk, som gjerne bekjenner seg til lekens frihet, men vil utnytte den bedre, det vil legge læring i den, som jo fratarn barn retten til deres egen lek. Den norske kunnskapsministerens syn er paradoksalt: leken skal være fri, men på hans premisser. I denne retorikken dyttes og skyves det på pedagogiske begreper slik at de kan tilpasses den politiske agendaen. Sundsdal og Øksnes sin argumentasjon tar utgangspunkt i et begrep om lek som er hevdet av fagfolk og bekreftet gjennom forskning over flere år, men som lever i skyggen av det offisielle synet i dagens politikk.

Men kritikk er noe mer. Lars Løvlies bidrag «Herbart om oppdragelse, formbarhet og takt» trekker på et tradisjonelt begrep om kritikk, velkjent fra Kant og framover, og som metodisk går på analyse, tolkning eller utlegging av tekst. Akkurat som det finnes et vel fundert psykologisk og pedagogisk begrep om lek, finnes det samme om formbarhet og takt i lys av det oppdragende forholdet mellom lærer og elev. Dette forholdet er dypt praktisk, i den forstand at det er konkret forankret i eksistensielle situasjoner der voksne samarbeider med barn i forsøket på å skape en felles forståelse av den verden de lever i. De erfaringene som skapes i situasjonen og av situasjonen og deltakerne i den, forener pedagogisk teori og praksis. Voksne og barn bør utfordres til å utlegge denne virkeligheten. Det er ikke noe forfatteren har funnet på.

M. Øksnes et al.

I den norske formålsparagrafens første setning heter det at skolen skal åpne dører mot verden og framtiden. Kritikkk er å holde opp et speil for dem som glemmer dette.

Med *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk* vil vi skape rom for reflekterte og kritiske analyser av utdannings- og dannelsingsprosesser. Pedagogikken – historisk og aktuelt – tegner tidsskriftets emnekrets. Tidsskriftet skal være et sted for nytenkende og skarpe analyser som åpner for nye perspektiver på pedagogiske problemstillinger og institusjoner.

Tidsskriftets ambisjon er å bidra til samtalen om pedagogisk tenkning og praksis gjennom artikler med en velbegrunnet stillingtagen. Det kritiske perspektivet peker på den nødvendige analyse av og diskusjon om pedagogisk teori og praksis. Hensikten er å skjerpe den pedagogiske tenke- og handlemåte i retning av respekt for menneskeverdet og naturen, rettferdighet, demokrati, solidaritet, toleranse og medmenneskelighet.

Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk ønsker å bidra til en offentlighet der pedagogikkens ulike normative, samfunnsmessige, historiske, kulturelle og politiske dimensjoner kan settes under debatt. Tidsskriftet skal være et kritisk hus med mange innganger og utganger til forståelse av pedagogikkens mangefasetterte virke. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk* skal analysere, diskutere og formidle på tvers av institusjonelle og faglige skillelinjer.

Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk er et vitenskapelig *Open Access* tidsskrift som publiserer fagfelleverderte artikler på norsk, svensk, dansk og engelsk. Tidsskriftet vil også publisere tekster som ikke er fagfelleverderte. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk* skal være relevant for en bred lezerskare.

Trondheim og Oslo, 25.03.15

Maria Øksnes, Einar Sundsdal og Lars Løvlie
Redaktører